

**Bir Doğasever
Gözüyle**

su altının fotoğrafını çekmek

Prof. Dr. Alp Can [*Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi*]

Doğa fotoğrafçılığı son yıllarda doğaseverlerin yoğun ilgisini çekiyor. Fotoğraf teknolojileri ve dijital teknolojilerdeki ilerlemeler sayesinde çektiğimiz fotoğrafları geçmiştekinden daha kolay paylaşabiliyoruz. Bu sayede doğa fotoğrafları çok daha geniş kitlelere ulaşabiliyor ve çok daha fazla ilgi çekiyor.

Su altı fotoğrafçılığı son yıllarda birçok insanın uğraştığı fotoğrafçılık dallarından birisi. Turizmin gelişmesinin bu duruma önemli katkısı var.

20-30 yıl önce ulaşması çok zor ve maliyetli olan bölgelere gitmek artık çok daha kolay ve ucuz. Konaklama ve ulaşım imkânlarının artması sayesinde neredeyse dünyanın her noktası ulaşılabilir hale geldi. Günümüzde amatör bir doğaseverin bile Kuzey Kutbu'na veya Güney Kutbu'na gitmesi artık bir hayal değil.

Yeryüzü denildiğinde aklımıza çoğunlukla kara parçaları ve karasal yaşam gelir. Oysa Dünya'nın %78'i suyla kaplıdır. Dünya üzerindeki suyun toplam hacmi yaklaşık 1,4 milyar kilometreküp iken karasal yaşam alanları yaklaşık 150 milyon kilometrekaredir. Dolayısıyla sucul ekosistem karasal ekosistemden çok daha büyük. Bugüne kadar kayıtlara geçmiş sucul canlı türü sayısı yaklaşık 500.000. Okyanusların derinlerinde henüz keşfedilmeyen bölgelerin varlığını da dikkate alırsak her geçen gün yeni türlerin ortaya çıkarılmasına tanık olabiliriz.

Su Altında Fotoğraf Çekmek İçin Nelere İhtiyaç Duyulur?

Su altı fotoğrafı çekebilmek için öncelikle suyu sevmek ve ona alışık olmak gerekiyor. Örneğin deniz kenarında yaşayan topluluklarda suyla bebeklik döneminde tanışıldığını ve suyun yaşamın bir parçası haline geldiğini görebiliriz.

Sağ alttaki fotoğrafta Endonezya'nın Sulawesi Adası'nda babalarının yaptığı kano üzerinde oynayan çocuklar görülüyor.

Su altı fotoğrafı çekebilmek için suyun altında uzun süre kalmak gerekir. Su altında nefes almak içinse çeşitli ekipmanlara ihtiyaç duyarız. Bu dalış türü, aletli dalış (scuba) olarak isimlendirilir. Aletli dalış yapabilmek için dalgı ehliyetine (dalış brövesi) sahip olmak gerekiyor. Dalgı ehliyeti aldıktan sonra farklı coğrafyalarda ve koşullarda dalış yaparak dalış deneyimi artırılmalı ve deneyim kazanıldıktan sonra su altı fotoğrafçılığına başlanmalıdır.

Bir dalış gezisinden önce kullanacağımız fotoğraf ekipmanlarını kontrol etmeliyiz. Su altında ve karada kullanılabilen bir fotoğraf makinesi (amfibik kamera olarak isimlendirilir) ve basit flaş kullanacaksak su geçirmezliği sağlayan contaları, pilleri, hafıza kartlarını, bağlantı aparatlarını ve kabloları gözden geçirmeliyiz.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Amfibik kamera örnekleri (solda)

Daha gelişmiş bir fotoğraf makinesi (örneğin lensi değiştirilebilen SLR fotoğraf makine-leri) kullanacaksak yukarıdakilere ek olarak ihtiyaç duyduğumuz farklı ekipmanların da

kontrol edilmesi gerekir. Fotoğraf ekipman-larının yanı sıra bir arıza durumunda basit sorunları çözebilmek için küçük bir alet çantası bulundurulması faydalı olacaktır.

Su altında fotoğraf çekmek istiyorsanız öncelikle dalış sırasında güvenliğinizi sağlamalısınız. Böylece fotoğrafını çekeceğiniz konuya odaklanabilirsiniz. Ayrıca fotoğraf çekmeden önce canlıları gözlemlemelisiniz. Ancak bazen gözlem yapmaya zaman bulamayabilirsiniz. Böyle bir durumda fotoğrafını çekeceğiniz canlının davranışları hakkında önceden bilgi sahibi olursanız daha hızlı davranarak fotoğrafını çekebilirsiniz.

Su altında fotoğraf çekerken kullanılan objektifin özelliğine göre (örneğin geniş açı, standart açı, makro objektifler) seçilecek fotoğraf açısına, ışık şiddetine ve açısına (özellikle güneşin konumuna), arka planın rengine, çevredeki diğer öğelerin (örneğin dalgıç, tekne, başka bir canlı) fotoğrafın içine nasıl yerleştirileceğine dikkat etmek gerekir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Çok gelişmiş eklentilere sahip bir SLR fotoğraf makinesi sistemi

Dalıştan Sonra

Fotoğrafların nasıl kaydedileceği, depolanacağı ve işleneceği fotoğrafı çeken kişinin tercihiyle bağlıdır. Önemli olan fotoğraf kaybetmemek ve çok sayıda fotoğraf arasından en iyilerini seçebilmektir. Örneğin on günlük bir dalış gezisinde 20-25 kez dalış yapılabilir ve bu süreçte binlerce fotoğraf çekilebilir.

Su altı ortamı elektronik cihazların bozulmasına neden olabilir. Bu nedenle çektiğiniz fotoğrafları hızlı bir şekilde bilgisayara aktarmalısınız.

Gelişmiş bir fotoğraf makinesi kullanıyorsanız, çektiğiniz fotoğrafları bilgisayarda çeşitli özelliklerini değiştirebileceğiniz (bu süreç fotoğrafın işlenmesi olarak isimlendirilir) ham formatta kaydedebilirsiniz. Fotoğrafların işlenmesi için farklı bilgisayar programları kullanabilirsiniz. Fotoğraf işleme sürecinde ışık, kompozisyon ve konunun ilgi çekiciliği gibi fotoğrafın temel öğelerini göz önüne alarak müdahale etmek önemlidir.

Su Altı Fotoğrafçılığının Kendine Has Özellikleri

Su altı fotoğrafçılığında doğa koşullarının uygun olması hayli önemli. Fotoğrafçılık çoğunlukla sanatsal bir etkinlik olarak düşünülse de doğa fotoğrafları aynı zamanda gözlemlerimizin bulunulan coğrafyaya ve zamana göre kayda geçirilmesini sağlayan bir belge niteliği taşır.

Su altı fotoğrafçılığında son yıllarda fotoğrafların sanatsal özellikleri öne çıkıyor. Örneğin sudaki ışık oyunlarının canlılarla etkileşimiyle ortaya çıkan fotoğraflar yarışmalarda sıkça yer alıyor.

Su altı fotoğrafçılığının dört temel bileşeni var. Bunlar odak, pozlama, kompozisyon ve konudur. İyi bir su altı fotoğrafında, fotoğrafın yeterince ilginç bir konusu vardır, odaktaki öge nettir, doğru ışıklandırılmıştır ve fotoğraftaki öğeler doğru yerleştirilmiştir.

Odak

Bir su altı fotoğrafında alan derinliği (basitçe fotoğrafta net görülen bölgenin genişliği olarak tanımlanabilir) ve odaktaki ögenin seçimi hayli önemlidir. Bazı fotoğraflarda alan derinliği dar tutulur. Örneğin sadece canlının gözleri odak alanı içine alınır.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Geniş açı fotoğraflarda ise alan derinliği çok geniştir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Su altında manuel olarak odaklama yapmak karadaki kadar kolay değildir. Bunun için ek bir parça gerekir. Su altı fotoğrafçılığında genellikle otomatik olarak odaklama yapılır. Ancak SLR fotoğraf makinelerinde odaklanacak alanın büyüklüğü kullanıcı tarafından ayarlanabilir. Bu ayar su altında sıkça kullanılır.

Pozlama

Su altında en sık karşılan sorun, ortamın çok aydınlık veya çok karanlık olmasıdır. Örneğin güneşin su altında doğrudan görüldüğü durumlarda ışık düzeyi çok yüksektir. Bazen de tamamen karanlık bir mağaranın içinde çekim yapmak gerekebilir. Farklı ışık düzeyleri barındıran ortamlarda su altı fotoğrafı çekilirken yapay aydınlatma kullanmak gerekebilir. Işık düzeyinin değişken olduğu koşullarda diyafram açıklığı, perde hızı (enstantane), ISO ayarı, ışık şiddeti ve beyaz dengesi ayarları değiştirilerek ışık düzeyi ideal değerde tutulur. Bu, doğru pozlama olarak isimlendirilir.

Pozlama, fotoğraf makinelerinde fotoğraf filminin ya da ışığı algılayan sensörün üzerine düşen ışık miktarını gösterir.

Temel Fotoğrafçılık Teknikleri Su Altında da Geçerli

Perde hızının (enstantane) yüksek olması fotoğrafın karanlık, yavaş olması fotoğrafın aydınlık ve bulanık olmasına yol açar.

Diyafram değerinin yüksek olması fotoğrafın karanlık, düşük olması fotoğrafın aydınlık ve alan derinliğinin dar olmasına yol açar.

ISO değerlerinin (fotoğraf makinelerinde ışığı algılayan sensörlerin ışığa duyarlılık düzeyini gösterir) yüksek olması fotoğrafı oluşturan en küçük görüntü birimi olan piksellerde renk bozulmasına yani fotoğrafın kumlu görünmesine neden olur.

Bu üç değişkenin dengeli bir şekilde ayarlanması fotoğrafçının bilgi ve becerisine bağlıdır.

Su altı fotoğraflarında genellikle 250'nin üzerinde perde hızı kullanılmaz. Geniş açı çekimlerinde genellikle diyafram değeri 8-16 arasında, makro çekimlerde ise 25'in üzerinde kullanılır. Çekilen fotoğraflarda Bokeh etkisi (odaktaki objenin arka planındaki nesnelerin belirsiz ve bulanık olmasıdır) oluşturulmak istendiğinde objektifin özelliğine göre en düşük diyafram değeri kullanılabilir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

ISO değerlerinin yüksek olması görüntünün kumlu gibi görünmesine neden olacağı için genellikle en düşük ISO değeri seçilmelidir.

Son yıllarda güçlü flaşlar kullanılarak fotoğrafların karanlık çıkması engellenebiliyor.

Kompozisyon

Fotoğrafın en önemli öğelerinden biri kompozisyon, yani fotoğrafın odak noktasındaki ögenin fotoğraf içine nasıl yerleştirildiğidir. Bunun için en yaygın kullanılan yöntem "üçler kuralı"dır. Birbirine eşit uzaklıkta ikişer paralel çizginin fotoğrafı yatay ve dikey olarak üçer bölüme ayırdığını düşünelim. Bu hayali çizgiler dört noktada kesişir.

Fotoğrafın odağındaki öge (örneğin balığın gözü) bu kesişim noktalarına yakın olursa fotoğrafın kompozisyonunun doğru olduğu söylenebilir. Bu, fotoğrafçılıkta üçler kuralı olarak isimlendirilir. Balıkların gözleri ve ağızları en çok ilgi çeken bölgeleridir. O nedenle bir balık fotoğrafında gözler ya da ağız bu kesişim noktalarından birinde olmalıdır. Ancak odak dışı çekim denemeleri yapmak da güzel sonuçlar verebilir. Bu durumda ya kamera hareket ettirilir ya da konu hareket halindeyken yavaş çekim yapılır.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

İkinci kural, yüzen bir balığın fotoğrafını çekerken balığın ön tarafında bir miktar boş alan bırakmaktır. Böylece balığın yüzme hareketinin yeni başladığı ve devam ettiği algısı oluşturulabilir. Balığın arkasında boşluk bırakılırsa fotoğrafçının doğru anı kaçırdığı algısı ortaya çıkar.

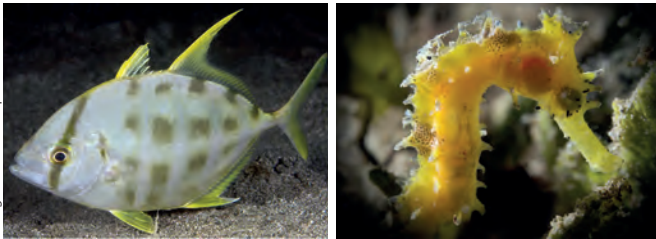

Fotoğraflar: Prof. Dr. Alp Can

En yaygın yapılan hatalardan biri canlıları yukarıdan aşağıya doğru görüntülemektir. Çünkü yukarıdan bakıldığında deniz tabanı tekdüze görünür. Bu, canlıların fark edilmesini zorlaştırır. Oysa bir cisim aşağıdan yukarı doğru veya aynı düzeyde görüntülenirse çok daha etkileyici bir fotoğraf elde edilir.

Konu

Belki de karada yaşadığımız için deniz yaşamına ait fotoğraflar ilgimizi çekiyor. Son yıllarda su altı canlı yaşamını sadece su altı fotoğrafçıları ve profesyoneller değil, sıradan insanlar da merak ediyor. Dolayısıyla konu su altı fotoğraflarını ilgi çekici kılan başka bir etken.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Su altı fotoğrafları konusuna göre ikiye ayrılabilir. Belge niteliğinde olanlar ve sanatsal, estetik özellikleri ön planda olanlar.

Belge niteliğindeki su altı fotoğraflarında konu tüm ayrıntılarıyla yalın ve net biçimde görüntülenmelidir. Işık şiddeti uygun şekilde ayarlanmalı, fotoğrafta görünen renkler gerçekteki gibi olmalıdır.

Sanatsal su altı fotoğraflarında ise ışık, renkler, desenler ve canlıların fotoğraflandığı açı fotoğrafı çeken sanatçının tercihlerine göre belirlenir. Sanatsal fotoğraflarda canlıların her noktası net görünmeyebilir. Tüm vücudu değil, sadece bir bölümü görüntülenmiş olabilir. Çeşitli aydınlatma yöntemleri kullanılabilir. Örneğin canlı arkadan aydınlatılarak silüeti görüntülenebilir.

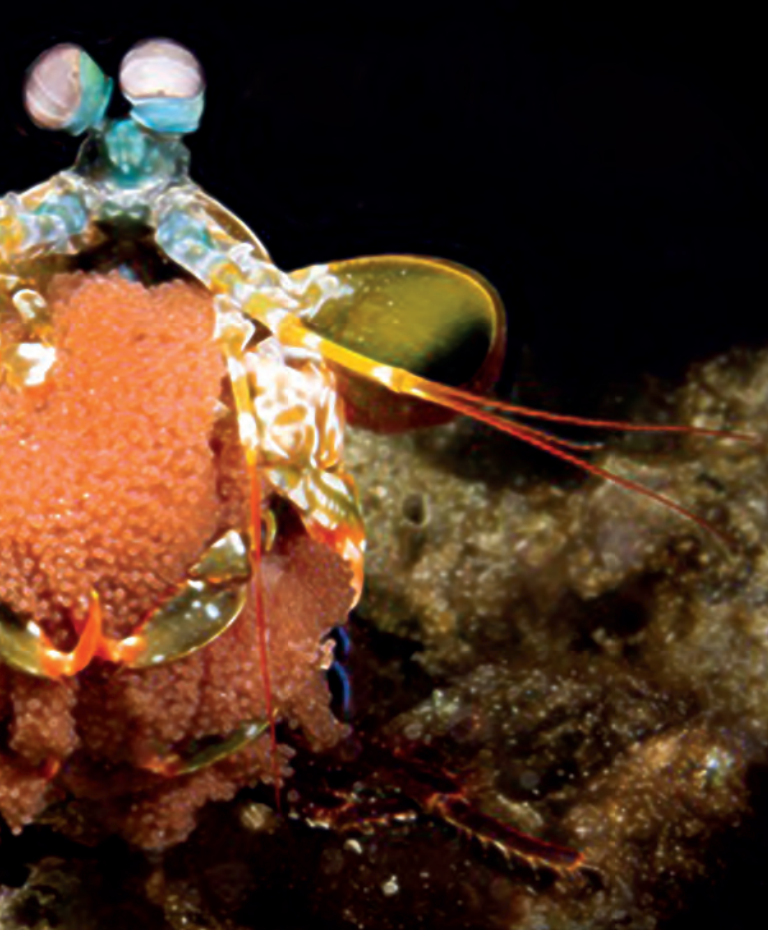

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Fotoğraf, gösterdiği alanın büyüklüğüne göre geniş açı, standart ve makro olarak isimlendirilir. Bu tür fotoğraflar çekilirken farklı lensler ve eklentiler kullanılır. Çok küçük bir alanı gösteren fotoğraflar makro fotoğraf olarak isimlendirilir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

İnsan gözünün görüş açısına yakın büyüklükte bir alanı gösteren fotoğraflar standart açı fotoğraf olarak, normal görüş açısından daha geniş alanı gösteren fotoğraflar ise geniş açı fotoğraf olarak isimlendirilir.

Fotoğraf: Prof. Dr. Alp Can

Son Olarak...

Günlük hayatımızda çoğunlukla aynı yerlerde bulunuyor ve aynı şeyleri yapıyoruz. Su altı fotoğrafçılığı, doğa fotoğrafçılığının diğer alanlarında olduğu gibi, özellikle şehirde yaşayan insanlar için beklenmedik sürprizler sunar ve yeni şeyler keşfetme imkânı sağlar. ■

